

**พระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว :
ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ทางสังคม**
Buddhism in Lao, PDR : Historical Cultural and Social Relations

พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร.¹ และดร.อุทัย วรเมธีศรีสกุล²

PhraSophonphatthanabundit, Assoc. Prof. Dr.¹ and

Dr.Uthai Woramethisrisakul²

รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น¹, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2}

Vice-Rector¹ of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen campus^{1,2}

Corresponding author, Email : kengmethi@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนาที่มีต่อประชาชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 3. เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางด้านพระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการสังเกตยังไม่เป็นทางการ แล้วทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สรุปผลได้ดังนี้

1. พุทธศาสนาได้เข้ามาสู่อาณาจักรล้านช้างในยุคนี้ของพระนางแก้วยอดฟ้าพระมเหสีผู้ทรงเคยนับถือพุทธศาสนามาก่อน เมื่อครั้งอยู่ในเมืองขอมทรงเห็นประชาชนลวนับถือผีสางเทวดา และฆ่าสัตว์บูชา จึงได้ทูลขอให้พระเจ้าฟ้ารุ่งไปอัญเชิญพระพุทธศาสนามาเผยแผ่ในอาณาจักรล้านช้าง พระพุทธศาสนาจึงได้เผยแผ่มาสู่ประเทศลาวเป็นครั้งแรก และได้รับการอุปถัมภ์อย่างดีจากพระเจ้าฟ้ารุ่ง ต่อมาพระพุทธศาสนาในยุคของพระเจ้าเชษฐาธิราชนับว่ามีความเจริญสูงสุด พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานของวัฒนธรรมประเพณี ความคิด ความเชื่อของประชาชนลาว พิธีกรรมและวันสำคัญ เช่น ประเพณีทำบุญธาตุหลวง

2. ประเด็นความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนาที่มีต่อประชาชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวถือว่ามีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตตลอดทั้งปีเช่นเดียวกับชาวอีสานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย โดยมีการยึดเอาจารีตประเพณีที่เรียกว่า ฮีตสิบสอง

คลองสิบสี่ พุทธศาสนาเปรียบเสมือน "ธรรมบุญชีวิต" ที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของประชาชนลาวที่เกื้อหนุนให้ประชาชนลาวมีความมั่นคงต่อการดำรงชีวิต

3. หลังจากประเทศลาวได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ทำให้คณะสงฆ์ลาวได้ปรับเปลี่ยนวิธีทางในการบริหารคณะสงฆ์ให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ คณะสงฆ์ลาวจึงได้ร่วมมือกับต่างประเทศเกี่ยวกับการส่งพระสงฆ์ออกไปศึกษาเมื่อจบการศึกษา พระสงฆ์เหล่านี้ก็กลับมาพัฒนาประเทศ จัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์ขึ้นอีกหลายแห่งในประเทศลาวส่งเสริมให้ ประชาชนเยาวชน เข้าร่วมปฏิบัติธรรมกรรมฐาน ฝึกอบรมศีลธรรมให้แก่เยาวชน จัดโครงการบวชเณรภาคฤดูร้อน/ธรรมสัญจรและจัดให้มีการแสดงธรรมในวันสำคัญต่างๆ ถือได้ว่าแนวโน้มพระพุทธศาสนาในประเทศลาวมีความเจริญขึ้นไปตามลำดับ

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์; พระพุทธศาสนา; วัฒนธรรม

ABSTRACT

The purposes of this research were; (1) to study the history of Lao People's Democratic Republic of Laos (2) to study the relationship of society and culture of Buddhism towards people of Lao People's Democratic Republic of Laos and to analyze the tendency and Buddhist direction with development of society and culture in Lao People's Democratic Republic of Laos. This research is a qualitative research, studying on document, interview, group conversation, and unofficial observation, then, analyzing on those contents. The result is found that;

1. The Lao Country was regarded as the country with the social, cultural, religious and linguistic relationship constantly in the past and the present, Buddhism came in the Lan Chang Kingdom. In this period of PhranangKaewyodfa, the Queen, who used to believe in Buddhism when she lived in Khom City, she saw Lao people believing in ghosts and deities and killing animals for worship and she requested Phra Chao Fa-Ngum to bring Buddhism for dispersion in the Kingdom of Lan Chang. Buddhism was

propagated in Lao Country in the first time and to have good support from Phra Chao Fa-Ngum. In the period of PhraChaichetthathiraj, it was the highest progress, because he built a lot of the important temples. In Vientien, there were about 120 temples and he built up the temple of Emerald Buddha that was the place for the Emerald Buddha, that is, it was brought from Chaingmai. In this period, A plenty of literatures was written consisting of Sang-Sinchai, KaraketPhraLak and Phra Ram etc. Buddhism established security in Laos' society. Buddhism was the foundation of customs and traditions, ideals and beliefs of Lao People, rituals and significant days such as merit-making festival of PhraDhatuLuang. In addition, the Orders of Sangha assisted the community in the aspect of advices and social assistance of 4 factors for people. the temple was the center of folks' and officials' meeting etc.

2. While the aspects of the social and cultural relationship of Buddhism towards people in the Lao People's Democratic Republic of Laos (PDR) were regarded as a relative with the way of life through the yea in the same way as E-San people in the Northeastern Part of Thailand by holding the tradition called Heet Sib-song and Klong-Sibsi by aiming at denoting the merit to the former people in order to give the gratefulness of the nature. The secret power will bless people to be happy and face the advancement. Buddhism is the social and cultural foundation of Laos by the Sangha established the temple as the center of the community. Buddhism is the same with "the Life Constitution" that builds up the cultural relationship of Lao people and enhances people to carry on their lives.

3. The tendency of relation and co-operation in the aspect of Buddhism and culture of Lao people was changed after the Lao country changed the government. The Lao Sangha has changed the method in administration of the Order of Sangha in order to comply with the modern period. In dispersion of Buddhism, Lao Sangha co-operated with the foreign

country by sending Buddhist monks to study and when they completed their education, they came back to develop the country by permission of the President of the Middle Center of Buddhist Relation Organization of Laos including establishment of a lot of Buddhist colleges in Lao country, At the present, Lao Sangha has various projects that are carrying on, that is, to enhance people and the youths to participate in practicing Kammatthana, building up the schools to train morality to the youths, to set up the projects to ordinate the novices in the hot season, to set up the project for propagation of Dhamma, and to set up the session of delivering Dhamma in the Buddhist diversity of important days. It is regarded that the tendency of Buddhism in Lao country has been developed constantly.

Keywords: Buddhism; Cultural; Relations.

บทนำ

พระพุทธศาสนาในประเทศลาวถือได้ว่าเป็นประเทศที่ใกล้ชิดกับประเทศไทย มีวัฒนธรรมที่ไม่แตกต่างกันนักเนื่องจากเคยเป็นเมืองขึ้นต่อสยามมาก่อน เดิมดินแดนแห่งนี้เคยนับถือพุทธศาสนาแบบมหายานมาก่อนเมื่อถูกจีนรุกรานจึงได้อพยพมาอยู่ในดินแดนล้านช้าง ต่อมาอีกหลายร้อยปี กลุ่มคนลาวก็กลับมาเป็นนับถือศาสนาผีสงเวทาดังเดิม เมื่อปี พ.ศ. 1896 (ค.ศ.1353) พระเจ้าฟ้าจัมขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์องค์ที่ 28 ของราชวงศ์ล้านช้าง พญาสามแสนไททรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก เช่น ทรงสร้าง วัดมโนรมย์ วัดอุโบสถ หอสมุด โรงเรียนปริยัติธรรม เป็นต้น

พระพุทธศาสนาในยุคของพระเจ้าเซษฐาธิราชนับว่ามีความเจริญสูงสุดทรงได้สร้างวัดสำคัญมากมายในกำแพงเมืองมีวัดอยู่ประมาณ 120 วัดและยังได้สร้างวัดพระแก้วซึ่งเป็นที่ประดิษฐานของพระแก้วมรกตที่นำมาจากเมืองเชียงใหม่นี้ราชอาณาจักรไทยได้มีความสัมพันธ์ลาวอย่างแน่นแฟ้นได้ร่วมมือกันเพื่อต่อสู้กับพม่าได้สร้างเจดีย์ (กำพล จำปาพันธ์, 2558 : 56)

อิทธิพลของพุทธศาสนาต่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (มหาสีลา วีระวงส์, 2010 : 13) มีดังนี้ 1) ด้านสังคมพระพุทธศาสนาได้ก่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นในสังคมชาวลาวพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานของวัฒนธรรมประเพณี ความคิด (ภาสกร

วงศ์ดาวัน, 2556 : 4) ความเชื่อของประชาชนลาวพิธีกรรมและวันสำคัญต่างๆ เช่น ประเพณีทำบุญ
ธาตุหลวงเป็นประเพณีประจำชาติ 2) ด้านการเมืองพระพุทธศาสนามีความเกี่ยวข้องกับการเมือง
อย่างแยกไม่ได้ ต่อมารัฐบาลภายใต้การชี้นำของพรรคประชาชนปฏิวัติประชาชนลาวได้เห็นคุณค่า
ของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมมาก (จิตร ภูมิศักดิ์, 2556 : 259) จึงผ่อนผันความเข้มงวดที่มีต่อ
สถาบันพระพุทธศาสนาให้สิทธิเสรีภาพในการประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนาในประเทศลาว
และได้รับการอุปถัมภ์จากรัฐเป็นอย่างดี มีการก่อตั้งสถาบันการศึกษาของสงฆ์ขึ้นเป็นวิทยาลัย
สงฆ์ เช่น วิทยาลัยสงฆ์องค์ต่อประจักษ์นครหลวงเวียงจันทน์ เป็นต้น 3) ด้านเศรษฐกิจอิทธิพลพุทธ
ศาสนาด้านเศรษฐกิจนั้นด้านหลักธรรมที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้แก่ความขยัน
ประหยัดอดออมนั้น แต่ลักษณะของประเทศลาวปัจจุบันอยู่ในฐานะประเทศปิระบอบเศรษฐกิจจึง
เป็นการพึ่งพาตัวเองมากกว่าการพึ่งพาจากต่างประเทศเศรษฐกิจส่วนใหญ่เป็นระบบเกษตรกรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนาที่มีต่อ
ประชาชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางด้านพระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมและ
วัฒนธรรมในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research)
และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) มุ่งศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา
ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว : ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ทางสังคม
ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร โดยกำหนดขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาใน
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของ
พระพุทธศาสนาที่มีต่อประชาชนลาวและแนวโน้มทิศทางด้านพระพุทธศาสนากับพัฒนา
สังคมและวัฒนธรรมในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. ขอบเขตการวิจัยด้านเอกสาร (Documentary Research)

1. เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ เอกสาร หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และบทความต่างๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในบางส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ งานวิจัย บทความ และวิทยานิพนธ์ ที่อยู่ในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยต่างๆ ของประเทศไทย

2. เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ เอกสาร หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องและบทความต่างๆ ทั้งภาษาลาวและภาษาต่างประเทศในบางส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ งานวิจัย บทความ และวิทยานิพนธ์ ที่อยู่ในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยต่างๆ ของใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ จังหวัด (แขวง) หรือ อาณาจักร ที่เป็นพื้นที่เริ่มแรกการ ตั้งรกรากพระพุทธศาสนาที่เข้ามาเผยแผ่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจำนวน 3 อาณาจักร ได้แก่ (1) อาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์ (2) อาณาจักรล้านช้างหลวงพระบาง (3) อาณาจักรล้านช้างนครจำปาสัก

4. การวิจัยภาคสนาม (Field Research) มีขอบเขต ดังนี้

1. ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือ คือแบบสัมภาษณ์ กำหนดประเด็นคำถามการวิจัย หาความเชื่อมั่น (Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน ตรวจสอบความถูกต้อง ทั้งเชิงเนื้อหา ภาษา และโครงสร้าง แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปปริญญานักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำไปเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย

2. สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) กลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่ม และมีการ สัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group) ตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย

5. ขอบเขตประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเป้าหมายกลุ่มเป้าหมายใน 3 อาณาจักร ได้แก่ (1) อาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์ (2) อาณาจักรล้านช้างหลวงพระบาง (3) อาณาจักรล้านช้างนคร จำปาสักกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย โดยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการ สัมภาษณ์ตัวแทนของกลุ่มเป้าหมาย มี 5 กลุ่ม คือ 1. พระเถระผู้ใหญ่ 2. นักวิชาการ/ ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา วัฒนธรรมและสังคม 3. ผู้บริหารองค์พระพุทธศาสนา 4. พระนิสิต สปป.ลาว ที่ศึกษาเล่าเรียนในระดับปริญญาตรี โท และเอก ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น และ 5. ประชาชนทั่วไป รวมกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น จำนวน 25 รูป/คน การได้ ประชากรกลุ่มเป้าหมายมาโดยใช้วิธีแบบสุ่มเจาะจง (Purposive Sampling)

สรุปผลการวิจัย

ประเทศลาวถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรม ศาสนา ภาษาอย่างแน่นแฟ้นจากอดีตถึงปัจจุบัน พุทธศาสนาได้เข้ามาสู่อาณาจักรล้านช้างในยุคนี้ของพระนางแก้วยอดฟ้าพระมเหสีผู้ทรงศรัทธาในพุทธศาสนามาก่อน เมื่อครั้งอยู่ในเมืองขอม ทรงเห็นประชาชนลาวนับถือผีสางเทวดา และฆ่าสัตว์บูชายาม จึงได้ทูลขอให้พระเจ้าฟ้างุ้มไปอัญเชิญพระพุทธรูปมาเผยแพร่ในอาณาจักรล้านช้าง พระพุทธรูปจึงได้เผยแพร่มาสู่ประเทศลาวเป็นครั้งแรก และได้รับการอุปถัมภ์อย่างดีจากพระเจ้าฟ้างุ้ม ต่อมาพระพุทธรูปในยุคของพระเจ้าเชษฐาธิราช นับว่ามีความเจริญสูงสุด ทรงได้สร้างวัดสำคัญมากมาย ในนครหลวงเวียงจันทน์มีวัดอยู่ประมาณ 120 วัด และยังได้สร้างวัดพระแก้ว ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานของพระแก้วมรกต ที่นำมาจากเมืองเชียงใหม่ ในสมัยนี้ได้มีการแต่งวรรณกรรมหลายเรื่อง ประกอบด้วย สังสินชัย การเกิด พระลักพระราม เป็นต้น พระพุทธรูปได้ก่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นในสังคมชาวลาว พระพุทธรูปเป็นรากฐานของวัฒนธรรมประเพณี ความคิด ความเชื่อของประชาชนลาว พิธีกรรมและวันสำคัญ เช่น ประเพณีทำบุญธาตุหลวง นอกจากนี้พระสงฆ์ยังเป็นที่พักของชุมชนในด้านให้คำปรึกษา ช่วยเหลือด้านการสงเคราะห์ปัจจัยสี่แก่ประชาชน วัดได้เป็นศูนย์กลางการพบปะของชาวบ้านและทางราชการ เป็นต้น

ประเด็นความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของพระพุทธรูปที่มีต่อประชาชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวถือว่ามีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตตลอดทั้งปีเช่นเดียวกับชาวอีสานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย โดยมีการยึดเอาจารีตประเพณีที่เรียกว่า ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษ ตอบแทนบุญคุณของธรรมชาติ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ช่วยบันดาลให้ชีวิตมีความสุขและความเจริญพุทธศาสนาเป็นรากฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของลาว โดยพระสงฆ์เป็นผู้นำวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน พุทธศาสนาเปรียบเสมือน "ธรรมานุญชีวิต" ที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของประชาชนลาวที่เกื้อหนุนให้ประชาชนลาวมีความมั่นคงต่อการดำรงชีวิต

แนวโน้มการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของประชาชนลาว หลังจากประเทศลาวได้มีการเปลี่ยนการปกครอง ทำให้คณะสงฆ์ลาวได้ปรับเปลี่ยนวิถีทางในการบริหารคณะสงฆ์ให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ลาวจึงได้ร่วมมือกับต่างประเทศเกี่ยวกับการส่งพระสงฆ์ออกไปศึกษาเมื่อจบการศึกษา พระสงฆ์เหล่านี้กลับมาพัฒนาประเทศ โดยการเห็นชอบของประธานศูนย์กลางองค์การพุทธ

ศาสนาสัมพันธ์ลาว รวมทั้งจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์ขึ้นอีกหลายแห่งในประเทศลาว ปัจจุบัน คณะสงฆ์ลาว มีหลายโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ขณะนี้คือส่งเสริมให้ ประชาชน เยาวชน เข้าร่วมปฏิบัติกรรมฐาน สร้างโรงเรียนฝึกอบรมศีลธรรมให้แก่เยาวชน จัดตั้งโครงการบวชเณร ภาคฤดูร้อน โครงการธรรมสังฆจรและจัดให้มีการแสดงธรรมในวันสำคัญต่างๆ ทาง พระพุทธศาสนา ถือได้ว่าแนวโน้มพระพุทธศาสนาในประเทศลาวมีความเจริญขึ้นไปตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ พระพุทธศาสนาในลาวสามารถสรุปได้ 3 ยุค คือช่วงยุค เริ่มแรกพระพุทธศาสนาซึ่งถือว่าเป็นยุคที่เจริญรุ่งเรืองที่สุดภายใต้พระบรมธิสมภารของ พระมหากษัตริย์ของลาวทุกยุคทุกสมัยทำให้พระพุทธศาสนาฝังรากลึกในสังคมของลาวจนถึง ปัจจุบัน ยุคที่สองได้แก่ยุคแห่งการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของประเทศชาติและ พระพุทธศาสนาจากการล่าอาณานิคมของฝั่งเศสซึ่งยุคนี้กล่าวได้ว่าเป็นยุคของการลุกขึ้นสู้ ของประชาชนลาว ทำให้พระสงฆ์มีบทบาทต่อสังคมในการชี้แนะให้ต่อสู้เพื่อประเทศชาติและ พระพุทธศาสนา ส่วนยุคที่สามถือเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ปรับตัวให้เข้ากับโลกสมัยใหม่ ภายใต้การปกครองแบบใหม่ที่เป็นสังคมนิยม แต่ด้วยรากฐานที่ซึ่มลึกของพระพุทธศาสนาที่ ดำรงอยู่ในสังคมลาวมาอย่างยาวนาน ทำให้พระพุทธศาสนาสามารถปรับตัวและพลิกฟื้น บทบาทนำของตัวเองกลับมามีบทบาทในด้านต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วเช่นเดิมไม่ว่าจะเป็นการ จัดการปกครอง หรือการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์โดยการจัดให้มีการศึกษาด้านต่างๆ รวมทั้งจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์อีกหลายแห่ง ซึ่งนั่นแสดงให้เห็นว่าไม่ว่าจะอยู่ในระบบการ ปกครองรูปแบบใดถ้าหากพระพุทธศาสนาเรียนรู้ที่จะปรับตัวและยึดมั่นในหลักของตนเอง อย่างมั่นคงแล้วย่อมสามารถที่จะเป็นผู้นำในสังคมนั้นๆ ได้ยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย พระวิจิพงษ์ ภาวะพงษ์ (ตึกขปญญ) พระสงฆ์กับความสัมพันธ์ระหว่างอุบลราชธานีกับจำปาสัก พ.ศ. 2532-2551 พบว่า ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์ไทยที่จังหวัดอุบลราชธานี กับคณะสงฆ์ลาว ที่แขวงจำปาสัก รูปแบบความสัมพันธ์จะถูกจำกัด เพราะความแตกต่างใน อุดมการณ์ทางการเมืองของทั้งสองประเทศ ทำให้คณะสงฆ์ลาวจำนวนไม่น้อยเดินทางเข้าสู่ ประเทศไทย และช่วงเปิดประเทศ (ค.ศ. 1989-2008) เปิดประเทศรับนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ตามนโยบาย “จินตนาการใหม่” ซึ่งตรงกับช่วงที่ประเทศไทยมีนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบ เป็นสนามการค้า” ยังผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้านทั้งสองมีความแน่นแฟ้นขึ้น

รวมทั้งความสัมพันธ์ของคณะสงฆ์ด้วย มีการเข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยของพระสงฆ์ลาว รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนด้านการศึกษาระหว่างคณะสงฆ์ทั้งสองประเทศอีกด้วย

ประเทศลาว มีการปรับตัวนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในเชิงรุกให้สอดคล้องกับอาเซียน โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 4 (2539-2543) ได้กำหนดให้ลาวต้องสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศตะวันตกมากขึ้น และอนุญาตให้เอกชนและนักลงทุนต่างชาติสามารถลงทุนได้เสรีในธุรกิจ ตลอดจนการส่งเสริมการพัฒนาด้านคมนาคมและการสื่อสาร โทรคมนาคม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาการค้าและอุตสาหกรรมของชาติ อีกทั้งการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารงานราชการและกฎหมายให้สอดคล้องกับการลงทุนจากต่างประเทศ โดยมีระเบียบแบบแผนมากขึ้น และสร้างความมั่นใจให้กับบริษัทต่างชาติในการเข้ามาลงทุนในลาว การเตรียมความพร้อมของบุคลากรรวมทั้งให้ความร่วมมือในการเตรียมพร้อมเพื่อการปฏิบัติตามพันธะข้อตกลงต่างๆ ของอาเซียน และการกำหนดภารกิจที่สำคัญหลังจากเข้าเป็นสมาชิกที่จะต้องเร่งดำเนินการทางการทูตซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิรติ แซ่โฮ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย – ลาว 2518 – 2548 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวปรับเปลี่ยนนโยบาย “จินตนาการใหม่” หรือกลไกเศรษฐกิจใหม่ New Economic Mechanism-NEM ใน พ.ศ. 2529 เน้นการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจการค้ามากขึ้น ขณะที่ไทยก็หันสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศอินโดจีนมากขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ. 2531 ก็ส่งผลให้การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความสอดคล้องกันในระดับต่อรัฐมากยิ่งขึ้น เช่น การลงทุน การธนาคาร การท่องเที่ยว และการผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอเสนอแนะเชิงนโยบายในทุกระดับทั้งสองประเทศ ตั้งแต่รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และหน่วยงานหรือองค์กรทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม พร้อมทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ควรจะทำข้อตกลงร่วม (MOU) เพื่อดำเนินการกิจกรรมด้านพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมและความสัมพันธ์ทางสังคม ทั้งสองประเทศอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งให้ความร่วมมือด้านการ

ส่งเสริมการวิจัยการศึกษา ด้านวิชาการ (ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ) โดยเริ่มจากนักวิจัยของทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กับมหาวิทยาลัยสงฆ์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ทางด้านพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม ทางสังคม ทั้งในระดับท้องถิ่น สังคม และระดับชาติ ให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี และแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนสันติภาพในทุกๆ ด้านของอนุภูมิภาคอย่างยั่งยืนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษากระบวนการส่งเสริมพลังขับเคลื่อนทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาวัฒนธรรมและสังคมในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- 2) ควรศึกษาชีวิตของชาวพุทธลาวตามประเพณี ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ : มุมมองการสืบทอดพระพุทธศาสนา
- 3) ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเชิงพุทธบูรณาการ
- 4) ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมความร่วมมือทางการศึกษาของคณะสงฆ์ในปัจจุบันระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เอกสารอ้างอิง

- กำพล จำปาพันธ์. (2558). **นาคยุดครุฑ : ลาว** (การเมืองในประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทย). พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- จิตร ภูมิศักดิ์. (2556). **ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาว และขอม และลักษณะทางสังคมของชนชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : ชนนิยม.
- ภาสกร วงศ์ดาวัน. (2556). **นานาชาติเหนือแผ่นดินสยาม**. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพมหานคร: นานาสำนักพิมพ์.
- มหาสีลา วีระวงส์. (2553). **ชีวประวัติ พระเจ้าอนวง**. จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์ ดอกเกด. เพื่อประกอบส่วนเข้าในโอกาสฉลอง เวียงจันทน์ เป็นนครหลวง 450 ปี.